

V-5106

6

# BIULETYN URZĘDU EMIGRACYJNEGO

---

---

ROK 1925

SIERPIEŃ — WRZESIEŃ

Nr. 7 — 8.

---

---

NAKŁADEM URZĘDU EMIGRACYJNEGO

SKŁAD GŁÓWNY W URZĘDZIE EMIGRACYJNYM  
PRZY MINISTERSTWIE PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

UL. KRÓLEWSKA 23  
W WARSZAWIE.

CENA 60 GR.



# BIULETYN

## URZĘDU EMIGRACYJNEGO

WARSZAWA, KRÓLEWSKA 23.

---

---

ROK 1925.

SIERPIEŃ — WRZESIEŃ

Nr. 7—8.

---

---

### T r e ś ć:

RUCH MIGRACYJNY W LIPCU 1925 ROKU: Emigracja. Reemigracja. Emigracja kontynentalna według miejsc rekrutacji. RUCH EMIGRACYJNY DO FRANCJI w 1924 r. — PRZEGLĄD KRAJOWY: Wewnętrzny Rynek Pracy. Wykłady emigracyjne. Przyjazd optantów z Niemiec. Wycieczka dzieci polskich z Francji i z Łotwy. Wycieczka sokołów polskich z Ameryki. EMIGRACJA, IMIGRACJA I WARUNKI PRACY W OBCYCH KRAJACH: I. EUROPA. Francja: Widowiska teatralne w polskich ośrodkach robotniczych. Kongres kolonij francuskich. Danja: Rynek pracy. — Czechosłowacja: Konwencja polsko-czechosłowacka o ułatwieniach w małym ruchu granicznym. Austria. Emigracja zamorska w 1925 roku. Wielka Brytania: Finansowana imigracja brytyjska do Kanady. — II. AMERYKA: Stany Zjednoczone: Ruch imigracyjny w roku budżetowym 1924/5. — Sprawa imigracji na przyszłym Kongresie. — Kontakt Ministra Spraw Zagranicznych Skrzyńskiego z wychodźstwem polskim w czasie pobytu jego w Stanach Zjednoczonych. — Kanada: Imigracja w roku budżetowym 1924/5. — Rynek Pracy. Brazylja: Imigracja żółta do Sao Paulo. — Polskie przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe w Brazylii. Chile: Ustawodawstwo robotnicze w r. 1924. III. AUSTRALJA: Kolonizacja brytyjska. IV. AZJA: Chiny: Kolonia polska w Charbinie. — DZIAŁ URZĘDOWY: I. Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 23 sierpnia 1925 r. w celu wykonania ustawy z dnia 17 lipca 1924 r. w sprawie opłat za paszporty na wyjazd zagranicę. II. Komunikat Urzędu Emigracyjnego z dnia 28 sierpnia w sprawie opłat paszportowych kapitalistów wyjeżdżających do Palestyny. III. Pismo okólne Urzędu Emigracyjnego do Państwowych Urzędów Pośrednictwa Pracy z dnia 29 sierpnia w sprawie źródeł utrzymania rodzin wychodźców. INFORMACJE RÓŻNE: Tabela porównawcza monet. — Informacje dla reemigrantów. BIBLIOGRAFJA.

---

---

**EMIGRACJA KONTYNTENTALNA w Lipcu 1925 r.**

według miejsc rekrutacji (podział na województwa i okręgi P. U. P. P.).  
Na podstawie kartek rejestracyjnych nadsyłanych przez Posterunki Policyjne Kontroli Granicznej.

Województwo	Siedziba P. U. P. P. względnie powiat rekrutacji	Ilość emi- grantów	Województwo	Siedziba P. U. P. P. względnie powiat rekrutacji	Ilość emi- grantów
<b>Ogółem z całej Polski</b>			<b>POLESKIE</b>		<b>1</b>
	M. st. WARSZAWA	200		Brześć n. Bugiem	1
WARSZAWSKIE		41	WOŁYŃSKIE		60
	Ciechanów	12		Kowel	—
	Płock	3		Równe	1
	Włocławek	9		Łuck eksp.	—
	Żyrardów	13		Krzemieniec	59
	Kutno eksp.	4	POZNAŃSKIE		276
	Pułtusk	—		Bydgoszcz	8
	Grodzisk	—		Gniezno	7
LÓDZKIE		381		Inowrocław	20
	Łódź	95		Kościan	19
	Kalisz	237		Leszno	66
	Pabjanice eksp.	—		Poznań	31
	Radomsko	47		Szamotuły	19
	Tomaszów Rawski	—		Ostrów	8
	Zgierz eksp.	—		Czarnków eksp.	1
	Zduńska Wola	—		Kępno	9
	Pietrków	2		Krotoszyn	39
KIELECKIE		577		Nowy Tomyśl	9
	Częstochowa	49		Środa	31
	Kielce	107	POMORSKIE	Wągrowiec	9
	Ostrowiec	73		Nakło	—
	Radom	23		Grudziądz	63
	Sosnowiec	296		Kościerzyna	—
	Dąbrowa eksp.	—		Starogard	5
	Zawiercie	—		Toruń	16
	Busk	1		Brodnica eksp.	35
	Miechów	—		Chelmsza	—
	Sandomierz	—		Chojnice	5
	Jędrzejów	—		Tczew	1
	Stopnica	—		Wejherowo	—
	Zawiercie	28	KRAKOWSKIE		417
LUBELSKIE		47		Biała	29
	Lublin	8		Kraków	312
	Siedlce	39		Nowy Sącz	39
	Chelm eksp.	—		Oświęcim	36
	Bilgoraj	—		Bochnia	—
BIAŁOSTOCKIE		51		Chrzanów	—
	Białystok	44		Mielec	—
	Grodno	1		Nowy Targ	1
	Bielsk	6		Pilzno	—
WILEŃSKIE		38		Czarnowiec	—
	Wilno	38		Wadowice	—
	Wilejka eksp.	—		Żywiec	—
NOWOGRÓDZKIE		—	LWOWSKIE		459
	Baranowicze	—		Drohobycz	24
	Nowogródek eksp.	—		Krosno	265

Województwo	Siedziba P. U. P. P. względnie powiat rekrutacji	Ilość emigrantów	Województwo	Siedziba P. U. P. P. względnie powiat rekrutacji	Ilość emigrantów
LWOWSKIE (c. d.)	Lwów	104	TARNOPOLSKIE	Brzeżany	1
	Przemyśl	20		Czortków	2
	Tarnobrzeg eksp.	40		Zbaraż	—
	Jarosław	—		Złoczów	—
	Lubaczów	2		ŚLASKIE	Cieszyn
	Łańcut	—	Katowice		1
	Nisko	—	Królewska Huta		17
	Ropczyce	—	Lubliniec		8
	Rzeszów	—	Mysłowice		1
	Sanok	—	Mysłowice		16
Kolbuszowa	1	Pszczyna	10		
STANISŁAW.	Stanisławów	117	Rybnik		12
	Żydaczów	117	Siemianowice		1
TARNOPOLSKIE	Tarnopol	146	Świętochłowice		2
	Tarnów	139	Tarnowskie Góry	1	
	Borszczów	4	Michałkowice	1	
	Brody	—	Bogucice	1	
			Bez danych	46	

## Ruch emigracyjny do Francji w r. 1924.

Statystyka kontynentalnego ruchu emigracyjnego w r. 1924 napotykała wiele trudności technicznych, które szczególnie wydatnie dały się odczuć w odniesieniu do statystyki emigracji do Francji; o trudnościach tych była mowa w odsyłaczu na str. 3-ej numeru 3-go „Biuletynu”. Mimo to, pewne wnioski co do liczby emigrantów do Francji można wysnuć ze statystyki transportów zbiorowych, wysyłanych w ciągu 1924 r. ze stacyj zbornych w Poznaniu, Mysłowicach i Wejherowie.

Według zebranych tą drogą danych, wyjechało do Francji w 1924 r.

48912 osób, w tem 11693 górników, 3667 robotników przemysłowych, 14288 robotników rolnych, 18629 członków rodzin emigrantów, 756 robotników zapotrzebowanych imiennie, oraz 157 osób na podstawie specjalnych pozwoleń; cyfry te nie obejmują jednak osób, które wyjechały do Francji nie za pośrednictwem „Société Generale d'Immigration”.

Biorąc powyższe pod uwagę, można liczbę emigrantów do Francji w r. 1924 szacunkowo określić na 50—51 tys. osób.

## Przegląd Krajowy.

### WEWNĘTRZNY RYNEK PRACY.

W dniu 1 sierpnia liczba bezrobotnych wynosiła 175.050 osób, wobec 171.650 osób w dniu 1 lipca, wzrosła więc w ciągu lipca o 3.400 osób czyli o 2%.

Wzrost bezrobocia zaznacza się najsilniej w przemyśle górniczym (3.090 osób), w którym liczba zatrudnionych zmniejsza się stale już od szeregu miesięcy. Największy wzrost bezrobocia zauważyć się daje na

Śląsku (2060 osób) i w zagłębiu sosnowieckim (1.800 osób).

W przemyśle metalowym i hutniczym, w którym widoczny był w ostatnich miesiącach wzrost liczby zatrudnionych, w lipcu zaznaczyło się pewne pogorszenie, wyrażające się w zwiększeniu bezrobocia o 950 osób. Największy wzrost liczby bezrobotnych wykazuje województwo śląskie (1.050 osób), w okręgu wrocławskim natomiast bezrobocie w tej gałęzi spadło o 100 osób.

W przemyśle włókienniczym zauważono zmniejszenie liczby bezrobotnych o 440 osób. Najsilniejszy spadek bezrobocia występuje w okręgu białostockim (o 420 osób). W okręgu sosnowieckim przyjęto 70 nowych robotników do fabryki „Zawiercie”.

Wśród robotników budowlanych bezrobocie spadło nieznacznie, w przybliżeniu o 100 osób. Najsilniejszy spadek ten występuje w Warszawie, dzięki pewnemu ożywieniu ruchu budowlanego.

W niektórych innych zawodach daje się również zauważyć nieznaczny, wynoszący około 170 osób, spadek bezrobocia. W okręgu częstochowskim przyjęto 200 robotników do fabryk ceramicznych i cegielni, w okręgu radomskim zatrudniono 110 robotników w hutach szkła. Natomiast w okręgu piotrkowskim zwolniono 130 szklarzy.

Liczba bezrobotnych pracowników umysłowych wzrosła o 200 osób. Najsilniejszy wzrost bezrobocia wykazuje okrąg łódzki (200 osób) i okrąg wileński (100 osób).

Wśród robotników niewykwalifikowanych przybyło 850 bezrobotnych. Największy wzrost obserwowany w województwie śląskiem (o 2.500 osób) i w okręgu łódzkim (o 580 osób). Natomiast zmniejszenie bezrobocia w tej grupie robotników

wykazuje okrąg grodzieński (o 320 osób), krakowski (o 300 osób) i sosnowiecki (o 280 osób zatrudnionych w robotach publicznych).

Wśród robotników rolnych liczba bezrobotnych spadła w przybliżeniu o 1.750 osób. Największy spadek wykazuje okrąg grodzieński do 550 osób), częstochowski (o 210 osób) i kaliski (o 200 osób). Spadek ten wywołany jest wzmoczeniem zapotrzebowaniem rąk do pracy w okresie żniw oraz emigracją robotników rolnych do Francji.

## WYKŁADY EMIGRACYJNE.

1) W dniu 17 sierpnia r. b. rozpoczął się tygodniowy cykl wykładów z zakresu emigracji, zainicjowany przez Urząd Emigracyjny przy wspólnym dziale Polskiej macierzy szkolnej.

Wśród 65 słuchaczy, przybyłych ze wszystkich niemal krańców Rzeczypospolitej, znajduje się wielu działaczy oświatowych, nauczycieli gimnazjalnych, kierowników i nauczycieli szkół powszechnych, inspektorów samorządowych, urzędników województw i starostw, delegowanych przez swoje władze w celu pogłębienia znajomości spraw, wchodzących w większej lub mniejszej mierze w zakres ich funkcji urzędowych.

Zgromadzonych słuchaczy powitał dyrektor Polskiej Macierzy Szkolnej, prof. Stemler, podkreślając doniosłość akcji społecznej w dziedzinie emigracji, poczem wykład inauguracyjny wygłosił dyrektor Urzędu Emigracyjnego, p. Stanisław Gawroński.

Znaczną część wykładów objęli urzędnicy Urzędu Emigracyjnego i Ministerstwa Spraw Zagranicznych, jako fachowi znawcy poszczególnych stron zagadnienia emigracji.

Program wykładów jest następujący: Warunki ludnościowe i gospodarcze, wywołujące emigrację z Polski — inż. F. Gadomski. Rozwój emigracji w Polsce i innych krajach emigracyjnych — dyr. Gawroński. Zadania pracy oświatowej, metodyka, technika i estetyka żywego słowa — dyr. Józef Stemler. Ustawodawstwo emigracyjne w Polsce i innych krajach — p. Iwanowski. Międzynarodowe konferencje w sprawie emigracji — wicedyr. Urz. Em. p. Kutylowski. Charakterystyka kraju, ustawodawstwa społecznego i wychodźstwa we Francji — dr. Balsigerowa. Charakterystyka Niemiec — p. Dalbor. Charakterystyka St. Zjednoczonych Ameryki Północnej — p. Antoni Roman. Kanada — p. konsul Mazurkiewicz. Emigracja żydowska — p. Leon Alter. Brazylja i Argentyna — p. Michał Pankiewicz, redaktor „Wychodźcy”. Kuba, Meksyk i inne kraje zamorskie — p. Wojciech Szukiewicz. Akcja społeczna w dziedzinie emigracji, jako uzupełnienie akcji rządu — p. M. Biskupska.

2) Dnia 22 b. m. odbyło się zakończenie tygodniowego kursu z zakresu emigracji, zainicjowanego przez Urząd Emigracyjny, przy współudziale Polskiej Macierzy Szkolnej. Uroczystość ta odbyła się w obecności ministra pracy i opieki społecznej inż. F. Sokala, dyrektora Urzędu Emigracyjnego p. Stanisława Gawrońskiego, dyr. Polskiej Macierzy Szkolnej p. Józefa Stemlera, prelegentów kursu i przedstawicieli prasy. Po przemówieniach dyr. Gawrońskiego i dyr. Stemlera, odbyło się wręczenie zaświadczeń z wysłuchania kursu oraz podpisanie przez słuchaczy zobowiązania współpracy z Urzędem Emigracyjnym w charakterze korespondentów okręgowych, którzy ułatwią w ten sposób Urzędowi Emigracyjnemu wszechstronne poznanie przyczyn powstawania ruchu

emigracyjnego w danej miejscowości oraz objawów, dotyczących tego ruchu.

Następnie zabrał głos p. minister Sokal, dziękując w serdecznych słowach organizatorom kursu i słuchaczom za dowód zainteresowania doniosłą kwestją emigracji oraz podkreślając wagę nowej formy współdziałania społeczeństwa z rządem.

(PAT).

## PRZYJAZD OPTANTÓW Z NIEMIEC.

Polsko-niemiecka konwencja wiedeńska z dnia 30 sierpnia 1924 r. wyznaczyła dzień 1 sierpnia jako termin opuszczenia granic Niemiec, względnie Polski, przez niektóre kategorie optantów polskich i niemieckich. Na mocy tego zarządzenia przybyło do Polski od połowy lipca do końca sierpnia r. b. 835 rodzin optantów, liczących około 3.930 osób. Blisko  $\frac{3}{4}$  tej liczby osiedliło się w województwie poznańskim, około  $\frac{1}{4}$  w województwie pomorskiem. W celu zapewnienia przybywającym optantom niezbędnej opieki, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wydało instrukcję, ogłoszoną w Nr. 179 „Monitora Polskiego”, która określa różne rodzaje pomocy przysługującej optantom, a mianowicie pomoc transportową w granicach Rzeczypospolitej Polskiej, pomoc z tytułu opieki społecznej, pomoc przy poszukiwaniu pracy i na wypadek bezrobocia, oraz pomoc z tytułu ubezpieczeń społecznych.

### Pomoc dla optantów polskich.

O pomoc transportową na kolejach państwowych lub w razie transportu kolejami i kolejkami prywatnymi, parostatkami, podwodami i innymi środkami lokomocji, mogą się ubiegać wszyscy optanci. Optanci,

którzy się wykażą poświadczeniem niezamożności, wystawionem przez polskie placówki zagraniczne, otrzymują pomoc bezwrotną. Inne formy pomocy: pomoc częściowo bezwrotna, częściowo zaś zwrotna oraz zakredytowanie kosztów transportu. Pomoc transportowa odbywa się na rachunek Urzędu Emigracyjnego przy Min. Pracy i Opieki Społecznej.

Pomoc z tytułu Opieki Społecznej obejmuje: a) Pomoc na utrzymanie podczas podróży optanta od granicy polskiej do miejsca stałego osiedlenia; wynosi ona do 1,25 zł. na osobę i dobę, o ile nie będzie świadczona w formie gotowego posiłku lub artykułów spożywczych równej wartości; b) pomoc doraźna po przybyciu na miejsce zamieszkania (na opłacenie komornego, na zagospodarowanie lub zainstalowanie się dla optantów, którzy utracili własne urządzenie domowe z przyczyn od nich niezależnych od 300—500 zł.), na odzienie, na podręczne narzędzia pracy, na wydatki nadzwyczajne w wypadkach nieprzewidywanych jak śmierć w rodzinie optanta, choroba, kradzież mienia — od 100—150 zł. na rodzinę; c) pomoc stałą w zamkniętych zakładach opieki społecznej; d) pomoc specjalna dla kalek, inwalidów i wogóle niezdolnych do pracy.

Urzędy pośrednictwa pracy winny według możliwości wskazywać zgłaszającym się optantom wolne miejsca pracy. Optanci, którzy nie mogą znaleźć pracy, mają prawo korzystania z „Funduszu Bezrobocia“, o ile w przeciągu jednego miesiąca od przekroczenia granicy zapiszą się jako bezrobotni w przynależnym Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy.

Do czasu uregulowania w drodze ustawowej pomocy dla osób, którym niemieckie instytucje woczy-

wały renty ubezpieczeniowe, optanci uprawnieni do pobierania rent z Niemiec, będą pobierali zaliczki. Celem uzyskania prawa do zaliczek optant winien złożyć zaświadczenie jednego z konsulatów polskich w Niemczech o tem, że rentę pobierał, oraz z jakiego tytułu i w jakiej wysokości. Brak takiego zaświadczenia zastępuje dokument wystawiony przez odnośną niemiecką instytucję ubezpieczeniową, stwierdzający wysokość renty w markach złotych, pobieranej ostatnio przed powrotem do Polski.

Dla współdziałania z władzami przy wykonaniu tej instrukcji i zorganizowaniu opieki nad powracającymi, utworzony został Komitet Reemigracyjny w Poznaniu pod przewodnictwem Wojewody Poznańskiego, p. p. Bnińskiego. Komitet rozpoczął akcję przygotowawczą do przyjęcia optantów już w czerwcu, dopomagając władzom w zorganizowaniu pośrednictwa pracy dla optantów i wyszukaniu dla nich mieszkań. Utworzono opiekę dworcową, która rozdawała przybywającym gorącą herbatę i otaczała małoletnie kobiety szczególną opieką. W Poznaniu optanci przebywali 2 do 3 tygodni, oczekując na przybycie bagażu i na rozmieszczenie, poczem rzemieślnicy i fachowcy kierowani byli do miast większych, robotnicy niewykwalifikowani do mniejszych miasteczek i do wsi.

Wykwalifikowani robotnicy otrzymywali w razie potrzeby do 500 złotych pożyczki na założenie własnego warsztatu pracy. Wobec tego, że większa część robotników niewykwalifikowanych pochodzi ze wsi, Komitet Reemigracyjny poczynił starania w celu ułatwienia im nabycia drobnych osad. Dzięki zaofiarowanej pomocy Banku Rolnego, osadnicy otrzymać mogą pożyczki do sumy 5.000 złotych na dogodnych warunkach.



Spółceństwo wielkopolskie podejmowało optantów gościnnie i serdecznie. Posiłki bezpłatnie udzielane pod kierunkiem pań dyżurujących na dworcach i w „Tanich Kuchniach” zupełnie zadawalniały optantów. Były też częste objawy ofiarności ze strony ludności miejscowej. Tak np. właściciel jednej restauracji ugościł w jednym dniu 520 optantów i ofiarował 1.000 zł. gotówką; pewien poznański rzeźnik ofiarował 75 kilogramów mięsa i wędliny.

Dzięki dobrze zorganizowanemu współdziałaniu społeczeństwa z Rządem cała akcja przyjęcia optantów odbyła się sprawnie, oszczędzając wielu cierpień powracającym i ułatwiło pochłonięcie ich przez życie gospodarze kraju.

#### List optanta niemieckiego.

G d a n i s k. (PAT). „Danziger Volkstimme” zamieszcza dziś niezwykle interesujący list, nadesłany jej przez jednego z optantów niemieckich z obozu koncentracyjnego w Pile. W liście tym autor podkreśla ogrom krzywd wyrządzonych optantom niemieckim, za które całą odpowiedzialność ponosi rządząca dawniej Niemcami kasta junkiersko-generalska. Wspomniany optant donosi, że optanci zblizeni do stronnictwa „Voelkische” znajdujący się w obozie w Pile, wystosowali do gen. Ludendorffa telegram, ślubujący mu wierność w nadziei, że napewno nadejdzie godzina, w której generał odpowiedniemi środkami pomości krzywdy wyrządzone optantom przez Polaków. Nawiązując do powyższego telegramu autor listu podkreśla, że odpowiedzialność za nieszczęście, które spadło obecnie na optantów niemieckich ponosi przede wszystkim właśnie gen. Ludendorff i jego satelici, cała rzesza t. zw. komendantów eta-

powych w Polsce, oraz działające tam w czasie wojny sądy wojenne, o których pamięć w Polsce i w innych krajach na wschodzie dotąd nie zginęła.

#### WYCIECZKA DZIECI WYCHODźCÓW POLSKICH Z FRANCJI I Z ŁOTWY.

W lipcu i sierpniu gościła w Polsce wycieczka złożona z 109 dzieci polskich z Francji i 20 dzieci z Łotwy. Pożyteczna inicjatywa sprowadzenia dzieci na czas wakacyjny w celu zapoznania ich z krajem ojczystym, powstała wśród działaczy polskich na wychodźstwie i podjęta przez Polskie Towarzystwo Emigracyjne, znalazła chętne poparcie i pomoc w Urzędzie Emigracyjnym i w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Organizacją wycieczki zajął się Komitet pod przewodnictwem członka Oświatowej Komisji Senackiej, p. senatora Osińskiego. Do udziału w pracach Komitetu zaproszeni zostali p. dyrektor Urzędu Emigracyjnego Gawroński, p. konsul Rzewuski, przedstawiciel Ministerstwa Spraw Zagranicznych i p. Biskupska, referent Urzędu Emigracyjnego.

Dzieci odwiedziły Warszawę, Jasną Górę, Kraków, Zakopane, Katowice, Poznań i Wejherowo, przy czym gościnnie były podejmowane przez komitety lokalne, ad hoc utworzone. Na czele komitetu warszawskiego stanął p. Szwejcer, który z wielką umiejętnością i energią zorganizował pobyt dzieci w stolicy. W Wejherowie dzieci spędziły kilkanaście dni w etapie Urzędu Emigracyjnego. Przez cały czas pobytu w Polsce roztaczali nad nimi gorliwą opiekę p. senator Osiński i p. Zofja

Dąbska, członek Zarządu Towarzystwa Emigracyjnego. Dzieci powróciły do rodziców swych we Francji i w Lotwie z zapasem sił i zdrowia oraz miłych wspomnień przywiezionych z rodzinnego kraju.

### **Wycieczka Sokolów polskich z Ameryki.**

Dnia 31 lipca przybyła do Gdyni wycieczka sokołów polskich z Ameryki, zorganizowana w celu zacieśnienia łączności duchowej kolonji amerykańskiej z krajem ojczystym. W wycieczce wzięło udział blisko 400 sokołów i sokolic, w tej liczbie wielu wybitnych i zasłużonych polskich działaczy. Na czele wycieczki stanął dr. Starzyński, prezes Związku Sokolstwa Polskiego w Ameryce, którego zasługi na niwie pracy społecznej, zwłaszcza zaś przy tworzeniu armji ochotników polskich w czasie wojny światowej, są ogólnie znane i cenione przez całe społeczeństwo polskie.

Wycieczka sokołów spotkała się na ziemi polskiej z radosnem, owacyjnem przyjęciem. W Gdyni witali ją wojewoda pomorski, generał Haller i inni przedstawiciele władz, oraz liczne delegacje sokole. W Gnieźnie, Poznaniu, na Śląsku,

w Częstochowie, Krakowie, Lwowie i Zakopanem, sokoli podejmowani byli gościnnie i serdecznie.

W Warszawie przyjęcie ich zbiegło się ze zlotem sokolstwa dzielniczy Mazowieckiej. W uroczystościach z tym zlotem związanych sokoli amerykańscy wzięli wybitny udział. W dniu 15 sierpnia po defiladzie sokołów przez miasto złożyli wieniec na płycie „Nieznanego Żołnierza“. Tegoż dnia na placu ćwiczeń odbyła się dekoracja sztandaru sokołów amerykańskich i ozdobienia krzyżami najbardziej zasłużonych. Na cześć gości z Ameryki Rada Miejska wydała raut w salach Ratusza, a P. Prezes Rady Ministrów podejmował ich w dniu 17 sierpnia.

Prezes Starzyński, redaktor Litko i wybitna działaczka społeczna p. Milewska wygłosili w dniu 25 sierpnia wobec licznie zgromadzonej publiczności interesujące odczyty, w których zaznajomili słuchaczy z charakterystycznymi dodatnimi cechami życia amerykańskiego.

W odezwie pożegnalnej sokoli amerykańscy wyrazili radość z doznanego gościnnego przyjęcia i oświadczyli, że wracają zasileni duchem ojczystym do dalszej pracy dla dobra Polski, o której wolność walczyli.

## **Emigracja, imigracja i warunki pracy w obcych krajach.**

### **I. E U R O P A.**

#### **FRANCJA.**

#### **Widowiska teatralne w polskich ośrodkach robotniczych.**

Pragnąc dać wychodźcom polskim we Francji możność usłyszenia słowa polskiego, wypowiedzianego

przez pierwszorzędných artystów sztuki teatralnej, Urząd Emigracyjny, z osobistej inicjatywy p. Ministra Franciszka Sokala, ułatwił i dostarczył środków materialnych na wyjazd do polskich ośrodków robotniczych we Francji zespołowi arty-

stycznemu, złożonemu z pp. Józefa Śliwickiego, Felicji Pichor-Sliwickiej, Henryka Małkowskiego, Anieli Łomskiej-Małkowskiej, Jadwigi Turowiczówny i Józefa Machalskiego. Artyści ci dali w ciągu 5 tygodni, od 4 lipca do 9 sierpnia 27 przedstawień, w tem 16 dla dorosłych i 11 dla dzieci. Repertuar obejmował sztuki Fredry, Bałuckiego i Blizińskiego ciesząc się wielkiem powodzeniem wśród wychodźców. Świadczy o tem liczna frekwencja widzów i życzliwe odgłosy prasy miejscowej. Artyści nawiązali serdeczne nici sympatji i wzajemnego zrozumienia z publicznością, którą w sprawozdaniu swem nazwali najbardziej wdzięczną, uczuciową i łaknącą mowy ojczystej, przed jaką kiedykolwiek grać im było dane.

Prócz wspomnienia chwil mile spędzonych na słuchaniu dzieł sztuki polskiej, artyści pozostawili wychodźcom trwałą pamiątkę swego pobytu, w postaci wykładów instruktorskich dla przedstawicieli kółek amatorskich i działaczy oświatowych. Wychodźcy otrzymali również biblioteczkę złożoną ze stu kilkudziesięciu egzemplarzy sztuk ludowych i popularnych oraz modele kostiumów ludowych. Rzeczy te złożone zostały w konsulacie polskim w Lille jako skupiającym największą liczbę polskiego wychodźstwa. Artyści pozostawali w ścisłym kontakcie z radcą emigracyjnym Sokołowskim, z konsulem Gawrońskim i z innymi placówkami polskimi. W Paryżu urządzone zostało przedstawienie polskie w sali teatru Mallakoff przy udziale członków ambasady i wybitnych przedstawicieli społeczeństwa. Artyści doznali jak najprzychylniejszego przyjęcia ze strony społeczeństwa francuskiego.

### Kongres kolonii francuskich.

Pomiędzy 5-tym a 10-tym października w roku bieżącym odbędzie się w Paryżu zjazd przedstawicieli kolonii francuskich, którego zadaniem będzie opracowanie w odniesieniu do francuzów zamieszkałych zagranicą jednolitego i wspólnego stanowiska, poznanie ich desperatów i wspólne zbadanie odpowiednich sposobów dla nadania jedności akcji światowej ekspansji Francji. Omawiana będzie również możliwość utworzenia pomiędzy francuzami zamieszkałymi zagranicą i krajem macierzystym więzów mocniejszych niż dotychczas.

Obrazy zjazdu odbywać się będą w lokalu stowarzyszenia „Ligue Maritime et Coloniale“.

D A N J A.

### Rynek pracy.

Doniesienia konsularne wskazują na pomyślny naogół stan rynku pracy w r. 1924, co przypisać należy zwiększonej produkcji w przemyśle i znacznemu eksportowi produktów rolniczych. Bezrobocie w roku ubiegłym obejmowało według danych urzędowych przeciętnie 10,8% ogółu robotników zrzeszonych (do związków robotniczych należy 262.000 robotników czyli ogromna większość ogółu). W latach poprzednich stan bezrobocia był gorszy i wykazywał w r. 1923 12,7%, a w r. 1922—19,3%. Najwięcej bezrobotnych było w lutym roku sprawozdawczego, a mianowicie 56.794 robotników, najmniej zaś w czerwcu, a mianowicie 13.116 co świadczy o pochląnaniu znacznej liczby bezrobotnych przez rolnictwo w okresie robót polnych. Potrzeby rolnictwa nie mogą być pokryte siłami miejscowymi, stąd znaczne zapotrzebowanie zagranicznych robotników rolnych, a mianowicie pol-

skich dziewcząt do pracy przy burakach. W r. 1924 pracowało w Danji 1400 dziewcząt, w r. 1925 sprowadzono blisko 1700 robotnic. Gdyby nie sprzeciw duńskiego związku robotników rolnych, plantatorzy buraków sprowadziliby rocznie podwójną ilość zagranicznej siły roboczej. Polskie robotnice rolne są tak cenione dla swej pracowitości i zręczności, że plantatorzy uzależniają po części obszar zasiewu pod plantacje buraków od tego, ile robotnic polskich będzie im przydzielonych.

Zarobki w rolnictwie wynosiły w r. 1924 w półroczu letnim łącznie z utrzymaniem 543 do 594 koron duńskich dla parobków, 332 korony dla dziewcząt ponad lat 18, 290 koron dla dziewcząt pracujących w gospodarstwie domowym. W półroczu zimowym zarobki są nieco niższe i wynoszą dla parobków 348 do 387 koron, dla dziewcząt 280 do 287 koron łącznie z utrzymaniem. Korona duńska w r. 1924 przedstawiała wartość 80 do 90 groszy polskich.

## CZECHOSŁOWACJA.

### **Konwencja polsko - czechosłowacka o ułatwieniach w małym ruchu granicznym.**

Dnia 30 maja 1925 r. podpisana została w Pradze przez pełnomocników obu Rządów konwencja o ułatwieniach w małym ruchu granicznym. Konwencja ta, oparta na wzorach ogólnie przyjętych dla umów tego rodzaju, kładzie kres dowolnemu i dorywczemu regulowaniu tych spraw przez miejscowe władze graniczne. Ruch osobowy jest dość ożywiony, co na tem pograniczu jest wywołane między innymi, faktem zamieszkiwania kilkuset robotników polskich, pracujących na Śląsku czeskim, na polskiej stronie. Artykuł 25-ty konwencji zezwala ro-

botnikom tej kategorii na przechodzenie granicy drogami ubocznymi pod warunkiem że wróca do swego miejsca zamieszkania najpóźniej szóstego dnia, licząc od dnia przybycia na miejsce pracy. Narzędzia pracy tych robotników, a także ich wynagrodzenie w gotówce lub w naturze zwolnione są od cła.

Konwencję podpisali ze strony polskiej profesor dr. Walery Goetl, Komisarz Rządu Polskiego w Międzynarodowej Komisji do wytknięcia granicy polsko-czechosłowackiej i p. Jerzy Bogorya-Kurzeniecki, radca ministerjalny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, ze strony czeskiej minister pełnomocny Jan Dvoracek i radca ministerjalny Min. Skarbu, p. Gustaw Schoenbach. Projekt ustawy o ratyfikacji konwencji wniesiony został na porządek dzienny najbliższej sesji sejmowej.

## AUSTRJA.

### **Emigracja zamorska w 1925 r.**

W pierwszym półroczu 1925 r. wyjechało z Austrii według danych urzędowych 1578 emigrantów do krajów zamorskich. W porównaniu do cyfry zeszłorocznej 2650, obejmującej cały rok 1924, widzimy więc pewne ożywienie tego ruchu. Na czoło państw emigracyjnych wysuwa się Brazylja (597 osób wobec 780 osób w ciągu całego roku 1924), dalej idą Stany Zjednoczone (394 osoby) i Argentyna (308 osób), emigracja do których nie wykazuje tendencji wzrostu. Ruch wędrowny tych trzech głównych zamorskich rynków imigracyjnych wykazywał w latach 1919 — 1923 kilkakrotnie wyższe cyfry. Emigracja do Stanów Zjednoczonych została wstrzymana, podobnie jak w innych krajach, przez amerykańską ustawę

z 1924 r., natomiast przyczyn znacznego osłabienia ruchu wędrownego ludności do Brazylii i do Argentyny należy szukać gdzieindziej, a mianowicie w częściowem niepowodzeniu poprzednich prób emigracji osadniczej i zarobkowej, i w braku środków potrzebnych do finansowania wychodźstwa ludności zbyt ubogiej dla opłacenia kosztów podróży.

W lipcu 1925 r. wyjechało z Austrii do krajów zamorskich 320 emigrantów, w tej liczbie 165-ciu, czyli około połowy do Brazylii, 68-miu do Stanów Zjedn., 55-ciu do Argentyny, 127-miu emigrantów wyjechało na koszt własny, 193-ech — na koszt rządu kraju imigracyjnego, względnie krewnych, znajomych lub pracodawców.

W tym samym miesiącu ruch imigracyjny do Austrii wykazuje 272 osoby, w tem 77-miu Niemców, 115-tu Czechosłowaków, 25-ciu Włochów, 18-tu Węgrów, 16-tu Jugosłowian i zaledwie 7-miu Polaków. Ruch ten jest tamowany przez administracyj-

ne zarządzenia i w razie swobodnego dostępu do Austrii byłby znacznie większy jak świadczy liczba 1609 osób, którym wjazd do tego kraju w miesiącu tym został odmówiony. W liczbie tej figuruje 726 Czechosłowaków i 113 Polaków.

## WIELKA BRYTANJA

### Finansowana imigracja brytyjska do Kanady.

Na mocy ustawy kolonizacyjnej z 1922 r. (Empire Settlement Act) opłaconych zostało w ciągu lat 2, od 1922 do 1924 r. 12.169 przejazdów pomiędzy Wielką Brytanią a Kanadą, w tem 11.623 wyjazdy emigrantów oraz członków ich rodzin do Kanady. W pierwszych 5 miesiącach 1925 r. udzielono pozwolenia na 5.300 opłaconych przejazdów do Kanady. Z pozwolenia tego skorzystało 4.933 osoby.

(*La Gazette du Travail*,

*Ottawa Nr. 7, 1925*).

## II. A M E R Y K A.

### STANY ZJEDNOCZONE.

#### Ruch imigracyjny w roku budżetowym 1924/1925.

Nadesłane przez Urząd Imigracyjny w Waszyngtonie dane tymczasowe dotyczące ruchu imigracyjnego w okresie pomiędzy 1 lipca 1924 r. a 30 czerwca 1925 r. są szczególnie interesujące w tym roku, gdyż pozwalają zbadać wpływ wywarty przez nową ustawę imigracyjną na rozmiary i rodzaj tego ruchu.

Według danych tych przybyło w wskazanym okresie 5.466 imigrantów należących do kwoty polskiej, a więc o 516 osób mniej niż wyznaczony na mocy ustawy kontygent

5.982 osób. Ponadto przybyło poza kwotę 3.378 osób. Wogóle przybyło do Stanów Zjednoczonych 4.652 osoby narodowości polskiej i 4.192 osoby narodowości niepolskiej; razem wyemigrowało według tych danych 8.844 osoby, urodzone na obszarze Polski.

Ogółem przybyło do Stanów Zjednoczonych w tym samym czasie 145.971 osób, należących do kwot imigracyjnych poszczególnych krajów i 311.115 osób nie należących do kwot, w tej liczbie 102.188 osób urodzonych w Kanadzie i 50.643 osoby urodzone w Meksyku, które to kraje jak wiadomo nie podlegają ograniczeniom kwotowym. Ogółem przy-

było do Stanów Zjednoczonych w r. 1924/25 458.435 cudzoziemców. W poprzednim 1923/4 r. — w którym nie obowiązywała nowa ustawa imigracyjna, przybyło 879.302 cudzoziemców; imigracja zmniejszyła się więc na skutek tej ustawy blisko o połowę.

W tym samym czasie wyjechało ze Stanów Zjednoczonych 225.490 cudzoziemców, nadwyżka przybyłych wynosi więc 232.945 osób. Wpływ nowej ustawy imigracyjnej, wyraził się dobitnie w zwiększeniu liczby osób niektórych narodowości, a mianowicie niemieckiej (o 51.807 osób), irlandzkiej (o 43.137), angielskiej (o 38.413), szkockiej (o 27.556), francuskiej (o 24.360), skandynawskiej (o 17.687), meksykańskiej (o 45.018). Liczba żydów zamieszkujących Stany Zjednoczone zwiększyła się w tym okresie o 12.000 osób, pomimo że imigranci tej narodowości pochodzą wyłącznie prawie z krajów, których kwoty zostały bardzo znacznie zmniejszone, a to z powodu nikłej liczby reemigrantów żydowskich. Natomiast liczba Polaków zmniejszyła się w Stanach o 1.375 osób, z powodu przewagi liczby powracających do kraju (6.027 osób) nad liczbą przybyłych narodowości polskiej (4.652 osoby). Włochy wykazują znaczniejszą jeszcze liczbę (39.552) reemigrantów, co wywołało ubytek narodowości tej w Stanach o 12.662 osoby, pomimo wyjątkowo dużej liczby Włochów przybyłych poza kwotą (19.973 osoby czyli sześć razy więcej niż w kwocie).

Pod względem rozmieszczenia tej imigracji nie było zmian w roku sprawozdawczym. Imigranci kierowali się w największej liczbie, podobnie jak w poprzednim roku do stanów: Nowy Jork, Massachusetts, Michigan, California, Texas, Illinois, Idaho, Pennsylvania, New Jersey. Z tych samych stanów nastąpiły

również najliczniejsze wyjazdy, przyczem jednak emigracja ze stanów przemysłowych, takich jak Nowy Jork i Pennsylvania, była o wiele liczniejsza stosunkowo, niż emigracja ze stanów o charakterze bardziej rolniczym, jak Texas lub California.

Skład zawodowy imigracji do Stanów Zjednoczonych zmienił się o tyle, że liczba rolników, robotników rolnych i służby domowej zwiększyła się w stosunku do innych zawodów.

Liczba imigrantów nie pracujących zarobkowo, w tej liczbie kobiet i dzieci, wynosi w roku sprawozdawczym około 40%, a w roku poprzednim 39%. Poza tym najliczniej reprezentowani byli robotnicy niewykwalifikowani, służba domowa, robotnicy rolni, rolnicy (farmerzy), urzędnicy biurowi, i robotnicy wyrabiający cygara i papierosy.

Liczba osób zwróconych z portów jest w roku sprawozdawczym niewiele mniejsza niż w roku poprzednim (25.390 wobec 30.284) pomimo znacznego zmniejszenia imigracji, co wywołane jest obojętnością przepisów imigracyjnych. Liczba Polaków zwróconych z portów jest nawet większa, niż w roku poprzednim (538 osób, w r. 1923/4 — 483). To samo zjawisko zauważyć można wśród imigrantów angielskich, szkockich, irlandzkich i francuskich.

Przyczyną zwrócenia z portów lub z granic lądowych największej liczby imigrantów jest brak wiz wymaganych przez ustawę 1924 r. 15.989 osób czyli 63% ogólnej liczby cofniętych próbowało przedostać się przez granice lądowe, omijając obowiązujące przepisy. Poza tym najliczniejszą kategorię cofniętych (3.029 czyli około 12%), stanowią ci imigranci, co do których istniała oba-

wa, że staną się ciężarem dobroczynności publicznej.

Liczba deportacji zwiększyła się mniej więcej o 48% (9.495 osób w roku sprawozdawczym, 6.409 w roku poprzednim). Polaków deportowano 161, w roku poprzednim 147.

### **Sprawa imigracji na przyszłym Kongresie.**

Na zasadzie głosów prasy wnioskować należy, iż następny Kongres, zbierający się w grudniu b. r., zajmie się ponownie sprawami imigracji do Stanów Zjednoczonych. Niewątpliwie zostaną wniesione projekty nowelizacji ustawy z 1924 r., które wydają się obecnie mieć szanse powodzenia.

Obecnie działająca ustawa bardzo znacznie ograniczyła imigrację wogóle, a w szczególności zaś, wskutek przepisów o technicznym jej wykonaniu, przyływ robotników niewykwalifikowanych. Daje się zauważyć silną agitację związków fabrykantów i producentów, mającą na celu takie zmodyfikowanie ustawy emigracyjnej, by nie oznaczając żadnego maximum, wpuszczać do Stanów Zjednoczonych robotników stosownie do wymagań chwili t. j. w takiej ilości jaka jest potrzebna i z takimi kwalifikacjami, jakich wymaga przemysł czy też rolnictwo, — a więc gdyby okazało się że w danym roku jest zapotrzebowanie na robotników metalurgicznych, odpowiednia ich ilość zostałaby wpuszczona, natomiast wykluczono by zupełnie np. czeladników krawieckich lub rolników i odwrotnie. Taka konstrukcja, która by zadowolila najzupełniej właścicieli farm i przemysłowców, ma na celu zapobieżenie opozycji Unii Robotniczych, które, jak wiadomo, najbardziej może przyczyniły się do ograniczenia emigracji w Stanach Zjednoczonych, powodując się chęcią utrzymania wysokich zarobków przez niedopuszczanie tańszego robotnika w postaci imigranta.

W ten sposób bowiem, jak twierdzą przemysłowcy, nie sprowadziliby robotników dla tych przemysłów, które posiadałyby dostateczną ich ilość, lecz właśnie takich, których brak zostałby urzędownie stwierdzony.

Przewidywana jest poruszona przez niektórych członków kongresu kwestja ewentualnego przeprowadzenia rejestracji cudzoziemców w Stanach Zjednoczonych celem zapobieżenia nielegalnego przekraczania granicy przez imigrantów nie dopuszczalnych na zasadzie ustawy.

### **Kontakt Pana Ministra Spraw Zagranicznych Skrzyńskiego z wychodźstwem polkiem w Stanach Zjednoczonych.**

W czasie pobytu swego w Ameryce Pan Minister Skrzyński przyjmowany był z wielką serdecznością przez całe wychodźstwo polskie. W Nowym Jorku, dokąd przybył w dniu 21 lipca, przywitały go delegacje stowarzyszeń polskich, przyczem mowę powitalną wygłosił p. Błażewicz — redaktor nowojorskiego „Dziennika Polskiego“. W Chicago — po oficjalnem przywitaniu na dworcu przez władze miasta i kolonję polską — Pan Minister złożył wieńce u stóp pomników Lincolna i Kościuszki, następnie zwiedził siedziby polskich organizacji społecznych, Związku Polek, Macierzy Polskiej, Związku Polskiego Narodowego i Polskiego Zjednoczenia Rzymско-Katolickiego. Na obiedzie wydanym na jego cześć przez prezesa Smólskiego brało udział około 100 osób z kolonji polskiej. Wieczorem tegoż dnia odbył się raut urządzony przez kolonję polską, w celu dania możności polakom miejscowym zbliżenia się do Pana Ministra. Obecni byli tam również wybitniejsi amerykańscy i członkowie rady miejskiej z majorem miasta na czele.

W czasie rautu odbył się koncert, wykonany przez artystów polskich i polski Chór Filaretów. Nazajutrz, w niedzielę 27 lipca, Minister zwiedzał ochronki polskie i szkołę, w której pobiera naukę przeszło 2000 dzieci polskich, poczem udał się na nabożeństwo w kościele parafii Św. Jana. W drodze do kościoła witany był owacyjnie przez liczny tłum, który wznosił okrzyki na cześć Polski. Ustawiona w szpalery młodzież powiewała chorągiewkami o barwach narodowych. Kościół przybrany w polskie barwy wypełnił szczerline wychodźcy polscy ze wszystkich kraińców miasta. Okolicznościowe kazanie wygłosił ksiądz Mandel. Po nabożeństwie Pan Minister podejmowany był przez ks. Grudzińskiego, proboszcza największej parafii polskiej w Chicago.

Detroit, zamieszkałe przez największy procent Polaków, zgotowało Ministrowi Skrzyńskiemu uroczyste przyjęcie. Na dworcu witał go major miasta i przedstawiciele polskich stowarzyszeń; publiczność tłumnie zebrana na dworcu, przywitała go owacyjnie. W drodze do przygotowanych dlań apartamentów towarzyszyły Panu Ministrowi liczne delegacje i honorowy oddział policji konnej.

Zetknąwszy się z wychodźstwem polskiem w Stanach Zjednoczonych, przypatrzwszy się jego pracy zawodowej i działalności społecznej, Pan Minister stwierdził z zadowoleniem to słuszne uznanie, jakie zdobyli Polacy w społeczeństwie amerykańskim przez swą pracowitość, poczucie ładu i obowiązku. Chociaż Polacy są najlepszymi obywatelami amerykańskimi, nie przeszkadza im to jednak kochać swój kraj rodzinny, któremu w każdej chwili gotowi są przyjść z pomocą. Pan Minister oświadczył im, że Polska obecnie nie potrzebuje doraźnej pomocy materialnej, a potrzeba jej raczej dobrych

rzeczników w obcych krajach. Pan Minister życzył wychodźtwa dalszego pomyślnego rozwoju materialnego i kulturalnego i zajęcia w społeczeństwie amerykańskim wybitnego stanowiska, wówczas bowiem będzie mogło oddać wielkie usługi sprawie zacieśnienia więzów łączności pomiędzy Polską i Ameryką.

## KANADA.

### Imigracja w roku budżetowym 1924/25.

Sprawozdanie Departamentu Kolonizacji i Imigracji podaje szczegółową statystykę imigrantów przybyłych w 12-miesięcznym okresie od 1 kwietnia 1924 r. do 31 marca 1925 r. Z ogłoszonych danych, wynika, że ruch imigracyjny zmniejszył się w porównaniu do poprzedniego okresu 1923—1924 r. o 25% (111.362 wobec 148.560 w okresie poprzednim). Imigrantów brytyjskich przybyło w okresie sprawozdawczym 42.366 czyli o 27% mniej niż w okresie poprzednim, imigrantów ze Stanów Zjednoczonych 15.816, czyli o 23% mniej, imigrantów z Europy 42.366 czyli również o 23% mniej.

Sprawozdanie wspomina o usiłowaniach czynionych w Wielkiej Brytanii w celu pozyskania imigrantów do Kanady. Propaganda prowadzona była w miasteczkach i we wsiach za pomocą odczytów, map, przezroczy pokazujących w szkołach, a także przy pomocy prasy. Dwa samochody ciężarowe obwoziły po szkołach wystawowe okazy warunków bytu i produkcji Kanady. Wszakże brak dobrych ról nadających się do uprawy w pobliżu kolei w obszarach prerji — a także strata przy wymianie pieniędzy angielskich na kanadyjskie utrudniały imigrację rolników zasobnych w kapitały. Działalność propagandowa Depar-



tamentu (ministerstwa) na obszarze Wielkiej Brytanii organizowana była przy pomocy sieci agencji okręgowych pod kierownictwem głównego biura w Londynie.

Na kontynencie europejskim biura imigracyjne znajdują się w Antwerpii, Hadze, Hamburgu, Gdańsku, w Bukareszcie, w Paryżu i w Rydze. W wielu krajach propaganda nie jest dozwolona, ale chęć poprawy warunków bytu wzbudza znaczne zainteresowanie warunkami imigracji do Kanady. W ostatnich paru latach były próby finansowania tej imigracji przez rządy lub subwencjonowane instytucje niektórych krajów europejskich. Instytucja szwajcarska, otrzymująca zasiłki od rządu ułatwiła w r. 1923 wyjazd do Kanady kilkuset emigrantom. Rząd holenderski w ten sam sposób dopomógł około pięćdziesięciu imigrantom. Danja wysłała do Kanady delegację dla zbadania Kanady jako rynku imigracyjnego. W jesieni 1923 r. przybyło do Kanady około 2.000 doświadczonych drwali z Czechosłowacji i Jugosławii w celu pracowania w przedsiębiorstwach przemysłu drzewnego, a następnie osiedlenia się na roli.

Sprawozdanie zaznacza słabe powodzenie akcji propagandowej w Stanach Zjednoczonych. Akcja ta prowadzona jest w szkołach przez rozszerzanie informacji o Kanadzie, na kursach rolnych przez demonstrowanie produktów kanadyjskich. Ale trudność uzyskania przez sprzedaż posiadanych nieruchomości dostatecznych środków na nabycie ziemi w Kanadzie stanowi główną przeszkodę imigracji.

Najwięcej imigrantów kieruje się do Ontario (w ubiegłym okresie 45.912 osób) dalej w porządku liczbowym do Quebec'u (16.957 osób), do Saskatchewanu, Manitoby, Alberta, Kolumbji Brytyjskiej, Nowej Szkocji i Nowego Brunswiku. Blisko połowę

imigrantów stanowią rolnicy i ich rodziny (44.671 osób). Do liczby tej dobrać należy znaczną część robotników niewykwalifikowanych, którzy zajęli się pracą na roli, a także robotników, których zawód nie jest zaznaczony, oraz służby żeńskiej, która przeważnie zatrudniona jest w farmach.

Sprawozdanie notuje fakt niezdolności do pracy na roli wielu robotników bezrobotnych przybyłych z Anglii. Ludzie ci skarżyli się, że zostali namówieni do wyjazdu dzięki fałszywym informacjom, a mianowicie ogłoszeniom w prasie angielskiej, że doświadczenie w rolnictwie nie jest wymagane dla objęcia posad w farmach kanadyjskich. W rzeczywistości robotnicy ci zostali zwolnieni przez pracodawców nie z powodu braku znajomości rolnictwa, ale dlatego, że nie mogli albo nie chcieli normalnie pracować, jak twierdzi sprawozdanie. Większość wszakże przywyka do nowego rodzaju pracy i pomimo braku wprawy otrzymuje w czasie żniw do kilku dolarów dziennie, a po żniwach powraca do pracy w swoim zawodzie.

W ubiegłym okresie przybyło do Kanady 12.433 żeńskiej służby domowej. Wszystkie zostały zbadane przez lekarza; w przyszłości wymagane będzie od nich świadectwo lekarskie. W celu ochrony kobiet samotnych imigrantek, towarzystwa okrętowe utrzymują „przewodniczki” na okrętach. Po przybyciu do portu kobiety-imigrantki otrzymują pomoc i wskazówki od specjalnych urzędniczek Departamentu Kolonizacji i Imigracji. Ponadto urzędniczki takie, których zadaniem jest ułatwianie imigrantkom pierwszych dni pobytu, pełnią służbę na pociągach. Kobiety poszukujące pracy w charakterze służących, mają prawo do dwudniowego bezpłatnego pobytu i utrzymania w hotelach kobiecych „Women Hotels”, które znajdują się w Halifax, Saint-Jean, Montreal.

Toronto, Winnipeg, Regina, Calgary i Vancouver.

W planie kolonizacyjnym Cesarstwa przewidziana jest możliwość udzielania kobietom brytyjskim, jadącym dla objęcia służby, pożyczki na koszt podróży. 90% kobiet, które uzyskały takie pożyczki, okazały się odpowiedniami, a procent uchylających się od spłaty zaciągniętego długu jest bardzo niewielki. Towarzystwo Osadnictwa Zamorskiego Kobiet Brytyjskich w ostatnich latach ułatwiło przejazd kilkuset kobiet i dzieci, które wysłane są w grupach pod przewodnictwem opiekunki wyznaczonej przez Towarzystwo.

Pomimo tych ułatwień, imigracja do Kanady, zarówno brytyjska, jak i europejska, wykazuje stałą tendencję spadku, jak świadczą dane z pierwszego kwartału 1925 r., według których ogólna suma przybyłych wynosi w tym okresie 10.792 osoby, wobec 15.358 osób w ostatnim kwartale 1924 r. i 23.880 osób w pierwszym kwartale 1924 r.

(*La Gazette de Travail, Mai 1925*).

### Rynek pracy.

Stan zatrudnienia w Kanadzie wykazuje w dalszym ciągu polepszenie. Procent bezrobotnych w robotniczych organizacjach zawodowych (trade-union'ach), który na początku maja wynosił 8,7, na początku czerwca spadł do 7%. W tym samym miesiącu w r. 1924 procent bezrobotnych wynosił 7,3. Najznaczniejszy jest wzrost zatrudnionych w rolnictwie, co przypisać należy w pierwszym rzędzie dobrem wido-  
 kom urodzaju. W Manitobie i w Saskatchewanie zauważono nawet pewien brak robotników który pokryto siłami miejscowemi oraz kontyngentem robotników rolnych z krajów europejskich, zwykle w tej porze ro-

ku dopuszczonym przez władze imigracyjne (p. Nr. 1/2 i 3 Biuletynu).

Rybołówstwo i przemysł drzewny rozwijały się dobrze, zarówno jak przemysł budowlany. Strajki w okęgach węglowych Alberta i Nowej Szkocji wywołały pewien zastój w tej gałęzi przemysłu. Naogół, pomimo stopniowej poprawy stanu przemysłu, liczba zatrudnionych dosięga zaledwie 94,5% liczby z 1920 r. i wszystkie braki łatwo są pokrywane podażą sił miejscowych. Dlatego przepisy imigracyjne nie dopuszczają do Kanady robotników przemysłowych. Emigracja zaróbkowa do Kanady, za wyjątkiem pewnej ograniczonej liczby robotników rolnych, jest więc w obecnych warunkach wyłączona.

(*La Gazette du Travail, Ottawa, Nr. 7, 1925*).

## BRAZYLJA.

### Imigracja żółta do Sao Paulo.

Japońska rolna spółka anonimowa utworzona została w Pindamohangaba ważnej stacji węzłowej na drodze kolejowej Rio de Janeiro — Sao Paulo w celu zakupu i eksploatacji fazend przy pomocy robotników japońskich. Zakupiono już kilka fazend, a zakup innych jest w toku.

W okolicach miasta Sao Paulo japończycy zakupili również dużą ilość drobnych działek gruntu, czemu wywołali nawet znaczną wyżsę cen ziemi. Z gospodarstw tych ciągną znaczne zyski dzięki łatwemu zbytowii produktów na rynku miejskim.

Chińczycy również zamierzają organizować ruch emigracyjny na większą skalę do Sao Paulo. Jak słyhać, przybyć miało w lipcu około 2.000 emigrantów chińskich do Sao

Paulo na statkach japońskich towarzystwa okrętowego „Osaka“, z którym zawarto umowę.  
(Bollettino della Emigrazione Nr. 7 i 8).

### **Polskie przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe w Brazylii.**

Wychodztwo polskie w Brazylii, składające się w ogromnej większości z rolników, posiada wszakże pewną liczbę handlowców i przemysłowców, posiadających własne, przeważnie drobne wcale dobrze prosperujące przedsiębiorstwa. Nazwiska ich mogą zainteresować osoby, noszące się z zamiarem emigrowania do Brazylii w celu pracy w pokrewnych dziedzinach. Aby ułatwić nawiązanie z nimi bezpośrednich stosunków w celu uzyskania potrzebnych wiadomości, dotyczących ich specjalności, podaje się poniższy wykaz tych przedsiębiorstw, których właścicielami są polacy. Kapitał zakładowy tych przedsiębiorstw obliczony jest w rejsach. Dwa tysiące rejsów czyli dwa milrejsy równe są mniej więcej jednemu złotemu.

#### **STAN RIO DE JANEIRO.**

*Jakób Kosiński* — Rio de Janeiro. Kapitał Rs. 200.000.000. Skład maszyn i przyborów drukarskich.

#### **STAN SAO PAULO.**

*Laur Babasiński* — Sao Paulo. Kapitał Rs. 500.000.000. Skład przyborów elektrotechnicznych.

*Franciszek Kwaśniewski* — Sao Paulo. Kapitał Rs. 20.000.000. Handel produktami kolonialnymi.

#### **STAN PARANA.**

*Sociedade Commercial Limitada* — Kurytyba. Firma założona w

roku 1922. Kapitał Rs. 230.000.000. Eksport drzewa i herwa matte.

*Martin Szynda et Cia* — Kurytyba. Firma licząca już kilkanaście lat. Dyrektor Jan Domański. Kapitał Rs. 100.000.000. Handel kolonialny i zbożem. Filje: w Araucarji i Thomas Coelho.

*Ignacy Kasprowicz* — Kurytyba. Kapitał Rs. 80.000.000. Handel towarami bławatnymi i galanterją.

*Franciszek Lachowski* — Kurytyba. Kapitał Rs. 150.000.000. Fabryka cukierków dobrze prosperująca.

*J. H. Woźniak i Marszałek* — Kurytyba. Kapitał Rs. 150.000.000. Cégielnia. Wyrób cegieł i dachówek.

*Walery Kuczyński* — Ponta Grossa. Kapitał Rs. 80.000.000. Skład towarów kolonialnych.

*Stanisław Bielik* — Ponta Grossa. Kapitał Rs. 30.000.000. Sklep towarów kolonialnych.

*Stefan Pilariski* — Ponta Grossa. Kapitał Rs. 10.000.000. Sklep towarów kolonialnych.

*Józef Las.* — Ponta Grossa. Kapitał Rs. 50.000.000. Fabryka obuwia i skład wyrobów skórzanych.

*Władysław Bukowski* — Ponta Grossa. Kapitał Rs. 10.000.000. Sklep artykułów spożywczych.

*Roman Paul* — Marechal Mallet. Kapitał Rs. 250.000.000. Handel herwa matte i zbożem, sklep artykułów spożywczych i bławatnych.

*Tomasz Łopaciński* — Marechal Mallet. Kapitał Rs. 200.000.000. Handel herwa matte i tartak do spółki.

*Adam Sobociński* — Marechal Mallet. Kapitał 30.000.000. Sklep artykułów spożywczych i bławatnych, handel zbożem i herwa matte.

*Józef Baziewicz* — Marechal Mallet. Kapitał Rs. 60.000.000. Tartak i skład mechaniczny.

*Franciszek Musiał* — Marechal Mallet. Kapitał Rs. 50.000.000. Garbarnia, sklep wyrobów szewckich i rygarskich.

*Wojciech Zawadzki* — Marechal Mallet. Kapitał Rs. 10.000.000. Garbarnia.

*Pogorzelski i Skowron*—Therezi-  
na. Kapitał Rs. 100.000.000. Skład ar-  
tykułów spożywczych, bławatnych,  
galanterji i żelaza, tartak. Agent  
bankowy.

*M. Kuhn* — Guajuvira. Kapitał Rs.  
100.000.000. Fabryka słomianek.

*Paweł Bora i Brat* — Fernandez  
Pinheiro. Kapitał Rs. 20.000.000.  
Sklep spożywczo-bławatny.

*Józef Tyrka* — Lapa. Kapitał  
100.000.000. Tartak.

*Bronisław Petta* — Venceslau Braz.  
Kapitał Rs. 15.000.000. Garbarnia.

*Sobierzowski i Brat* — Campo  
Largo. Kapitał Rs. 100.000.000. Sklep  
art. spożywczo-bławatnych.

*Piotr Jeż*—Araucarja. Kapitał Rs.  
25.000.000. Sklep art. kolonialnych i  
handel herva matte.

*Rosol, Filipiak et Cia Ltda* —  
Bariguy. Kapitał Rs. 50.000.000. Fa-  
bryka dachówek.

*Jan Zawadzki et Cia* — Fluviopo-  
lis. Kapitał Rs. 30.000.000. Sklep spo-  
żywczo-bławatny i handel herva  
matte.

*Hessel et Cia* — Roxo Roiz (Ma-  
rumby). Kapitał 30.000.000. Handel  
drzewem, herva matte i sklep spoż.  
bław.

*Teodor Cichewicz* — Iraty. Kapi-  
tał Rs. 400.000.000. Handel herva  
matte, sklep żelaza, artykułów spo-  
żywczych, galanterji i bławatów; ko-  
respondent banku.

*Józef Smolka* — Iraty. Kapitał Rs.  
200.000.000. 3 tartaki.

*Józef Filus* — Iraty. Kapitał Rs.  
100.000.000. Handel produktami rol-  
nemi i hodowlanemi.

*Szkleniarz i Syn* — Prudentopolis.  
Kapitał Rs. 100.000.000. Handel herva  
matte, sklep art. spożywczych, bła-  
watnych i żelaza, agent bankowy.

*Michał Malański* — Prudentopo-  
lis. Kapitał Rs. 10.000.000. Garbarnia.

*Wojciech Twardowski* — Rio Cla-  
ro. Kapitał Rs. 1.000.000.000. Handel  
herva matte i wyrób z własnych her-  
wali, sklep spożywczo-bławatny.

*Bronisław Wroński*—Rio Claro.  
Kapitał Rs. 30.000.000. Sklep spożyw-  
czo-bławatny.

*Ignacy Stawicki* — Rio Claro. Ka-  
pitał Rs. 30.000.000. Garbarnia.

*Aleksander Miecznikowski* — Rio  
Claro. Kapitał Rs. 60.000.000. Tar-  
tak.

*Bronisław Witkowski* — Sao Ma-  
theus. Kapitał Rs. 100.000.000. Tar-  
tak.

*Jan Puchalski* — Sao Matheus.  
Kapitał Rs. 50.000.000. Sklep spo-  
żywczo-bławatny.

*Jan Toporowicz* — Sao Matheus.  
Kapitał Rs. 100.000.000. Sklep, handel  
herva matte i wyrób własny.

*Michał Samsonowski i Brat* —  
Sao Matheus. Kapitał Rs. 50.000.000.  
Sklep, handel herva matte.

*K. Krzesimowski i T. Suchorski*—  
Dorizon. Kapitał Rs. 40.000.000. Win-  
nice.

*Jan Długosz* — Dorizon. Kapitał  
Rs. 20.000.000. Sklep spożywczo-bła-  
watny.

*Franciszek Brzeziński* — Paulo  
Frontin. Kapitał Rs. 50.000.000. Tar-  
tak, korespondent banku.

*Wincenty Wiśniewski* — Paulo  
Frontin. Kapitał Rs. 40.000.000. Sklep  
spożywczo-bławatny.

*Marjan Mastowski* — Paulo Frontin. Kapitał Rs. 20.000.000. Sklep spożywczo-bławatny.

*Adam Zawierucha* — Vera Guarany. Kapitał Rs. 40.000.000. Sklep spoż.-bław. handel herva matte.

*Adam Panek* — Vera Guarany. Kapitał Rs. 40.000.000. Sklep spoż.-bław. handel herva matte.

*Walenty Gosik* — Sao Matheus. Kapitał Rs. 50.000.000. Garbarnia.

#### STAN SANTA CATHARINA.

*Józef K. Świerk* — Porto Uniao. Kapitał Rs. 100.000.000. Tartak, sklep żelazny, galanterji i art. spoż.

*Tomasz Radwański* — Massaranduba. Kapitał Rs. 40.000.000. Sklep towarów kolonialnych.

*Antoni Oliskiewicz* — Ouro Verde (Canoinhas). Kapitał Rs. 30.000.000. Tartak.

*Andrzej Ciosmak* — Tres Barras. Kapitał Rs. 70.000.000. Tartak i sklep; handel herva matte.

*Stefan Dąbrowski et Cia* — Nova Galicia. Kapitał Rs. 45.000.000. Tartak i sklep spoż.-bławatny.

*Ignacy Celiński* — Nova Galicia. Kapitał Rs. 30.000.000. Tartak.

*Mrozowski et Cia* — Rio Bonito. Kapitał Rs. 40.000.000. Sklep i handel zbożem.

*Stanisław Buczyński* — Sao Joao. Kapitał Rs. 60.000.000. Tartak.

*Michał Radzyński* — Cruzeiro (stacja Herval). Kapitał Rs. 50.000.000. Sklep spoż. i handel herva matte.

#### STAN RIO GRANDE DO SUL.

*Werpachowski* — Guarany. Kapitał Rs. 400.000.000. Handel bławatami, galanterją, żelazem i produktami rolnymi. Agent banków.

*Franciszek Hanas* — Guarany. Kapitał Rs. 100.000.000. Handel produktami rolnymi. Agent banku.

*J. Radzki et Cia* — Porto Alegre. Kapitał Rs. 100.000.000. Handel skórami i produktami rolniczymi.

*Bracia Mendelscy* — Porto Alegre. Kapitał Rs. 400.000.000. Fabryka obuwia.

#### CHILE.

#### Ustawodawstwo robotnicze w r. 1924.

Chilijskie ustawodawstwo społeczne, które dotychczas, pomimo rozwoju przemysłu krajowego, nie wykazywało znacznych postępów, wzbogaciło się w ciągu 1924 r. dość znaczną liczbą ustaw we wszystkich niemal działach robotniczych ustawodawstwa. Wszystkie wzorują się na projekcie Kodeksu Pracy, złożonym w r. 1921 przez prezydenta Alessandri'ego.

Jedną z ważniejszych jest ustawa z dnia 29 września 1924 r. dotycząca kontraktu pracy, w której unormowane są warunki zawierania umów jednostkowych i zbiorowych, czas pracy, wynagrodzenia, praca kobiet i dzieci. Ustawa ta ustanawia Generalną Dyрекcję Pracy, która czuwać ma nad wykonaniem jej zarządzeń. Zasady proklamowane przez Traktat Wersalski i przez międzynarodowe konferencje pracy znalazły wyraz w omawianej ustawie, a mianowicie: ośmiogodzinny dzień pracy, zrównanie kobiet i mężczyzn pod względem wynagrodzenia za równą pracę, minimalny wiek wymagany przy przyjmowaniu młodocianych do pracy w przemyśle, ograniczenie czasu pracy młodocianych, zakaz nocnej pracy kobiet, i opieka nad położnicami, środki dla zapewnienia higieny i bezpieczeń-

stwa przy pracy, wreszcie utworzenie inspektoratów pracy.

Ustawa z dnia 8 września tegoż roku, uzupełniająca ustawę z 1916 r., rozszerza obowiązek odszkodowania za nieszczęśliwe wypadki przy pracy na wszystkie rodzaje pracy najemnej. Ponadto wprowadzona jest zasada odszkodowania za choroby zawodowe oraz obowiązkowe ubezpieczenie dla pracujących. Wprowadzony jest również szereg środków ochrony przed wypadkami przy pracy.

Ustawa o związkach zawodowych ustanawia dwa typy zrzeszeń: związki grupujące pracowników danego przedsiębiorstwa, oraz związki, obejmujące pracowników danego zawodu.

Dalej, uchwalona została ustawa o przymusowym poddawaniu sporów wynikających pomiędzy pracodawcami i pracownikami pojedynczym komisjom parytetowym.

Wreszcie ustawa z dnia 26 września 1924 r. ustanawia obowiązkowe ubezpieczenia na wypadek starości i inwalidztwa dla wszystkich pracowników obu płci na podstawie wkładek płaconych przez pracowników, pracodawców i przez państwo.

Dla stosowania ustaw ubezpieczeniowych i ochrony pracy oraz Kodeksu Sanitarnego utworzone zostało Ministerstwo Pracy, Hygjeny i Opieki i Ubezpieczeń Społecznych.

### III. A U S T R A L J A.

#### Kolonizacja brytyjska.

Według informacji udzielonych prasie przez Wysokiego Komisarza Australji Sir Joseph Cook'a do chwili ostatecznego sfinalizowania olbrzymiego planu kolonizacyjnego, obejmującego osadzenie w Australji w ciągu lat 10-ciu 450.000 imigrantów brytyjskich, czynione są różne ułatwienia wyjeżdżającym osadnikom. Zarówno doświadczeni, jak i niedoświadczeni rolnicy mają zagwarantowaną pracę na dobrych warunkach. Plany osadnicze Wiktorji i Nowej Południowej Walji przewidują udzielanie farm na dogodnych splatach osadnikom posiadającym 200, względnie 300 funtów szterl. Staraniem władz imigracyjnych odbywa się wyszkolenie osadników i dostarczenie kapitału na zakup inwentarza i narzędzi. Poszukiwana jest służba domowa (narod-

wości angielskiej) w nieograniczonej liczbie, a 200 chłopców miesięcznie może być umieszczonych na praktyce rolnej w farmach Nowej Południowej Walji i Queenslandu.

W ostatnich 5 latach wyjechało do Australji około 7.000 chłopców angielskich i wielu z nich pracuje już na własnych farmach. Wypełnienie zapotrzebowania na tę kategorię imigrantów jest podobno dość trudne, pomimo że chłopcy otaczani są troskliwą opieką. Przed umieszczeniem ich na farmie prywatnej otrzymują pierwsze wyszkolenie w osadzie rządowej. Rząd roztacza nad nimi stałą kontrolę. Farmerzy płacą chłopcom 15 szylingów tygodniowo i w miarę postępów w pracy podnoszą ich płacę. Ponadto powstała obecnie instytucja t. zw. „Big brothers”, polegająca na tem, że każdy przybywający chłopiec otrzymuje opiekuna, „starszego brata”, któ-

ry podejmuje się czuwać nad nim i udzielać mu opieki i pomocy w razie potrzeby.

Pomimo wskazanych przez Wysokiego Komisarza dobrych stron, plan kolonizacji młodocianych spotkał się z dość żywą opozycją w niektórych sferach, jak świadczy utworzenie komitetu dla zbadania tego zagadnienia przez Radę Prawodawczą Australji Południowej. Komitet ten wszakże w sprawozdaniu swem stwierdził, że płace wytrzymują ko-

rzystnie porównanie z płacami terminatorów innych zawodów i że założenia na złe traktowanie są nieuzasadnione. Komitet oświadczył się za dalszą kolonizacją młodych chłopców, proponując pewne zmiany, które nasunęło doświadczenie. Między innymi zalecił korzystanie w pracy tej z usług organizacji społecznych, cieszących się dobrą opinią.

(The Coloniser, Nr. 157 i La Gazette du Travail, Ottawa, Nr. 5).

## IV. A Z J A.

### CHINY.

#### Kolonja polska w Charbinie.

Charbin jest głównym ośrodkiem wychodźstwa polskiego na Dalekim Wschodzie. Polacy, mieszkańcy tego miasta składają się głównie z funkcjonariuszy wschodnio-chińskiej kolei żelaznej, którzy osiedli tam jeszcze przed wojną. W czasie rewolucji Charbin był czas jakiś schronieniem dla polskich wygnańców, zbiegających przed represjami władz bolszewickich. Obecnie władze te objęły zarząd koleją, pozostawiając władzom chińskim administrację kraju.

Kolonja polska szczególnie dotknięta została rozporządzeniem wydanem na początku bieżącego roku, o utrzymaniu na służbie przy kolei jedynie obywateli sowieckich i chińskich. Wskutek tego zarządzenia znaczna część polaków utraciła lub utraci w najbliższym czasie podstawę bytu i zamierza powrócić do kraju. Liczba chętnych do wyjazdu wynosi przypuszczalnie około dwóch tysięcy osób.

Wobec trudności znalezienia obecnie pracy w Polsce powstała myśl utworzenia polskiej kolonii w

Chinach, w okolicach Hajtaru. Jednak skierowanie tam osadników jest trudne, gdyż ludzie ci, skolatani długoletnią tułaczką, chcieliby jak najprędzej znaleźć się na ziemi o czystej i spodziewają się znaleźć tam pracę. Wielu z nich posiada w kraju krewnych i zasoby wystarczające dla utrzymania się w nim przez czas dłuższy. Najgorszym jest los tych, którzy są całkowicie pozbawieni środków i nie mogą nawet opłacić podróży lądowej przez Rosję, o wiele tańszej, niż podróz drogą morską.

Dzięki usiłowaniu kilku energicznych działaczy polskich, w liczbie których wymienić należy księdza Ostrowskiego, kolonja polska w Charbinie posiada szereg polskich placówek, a mianowicie dwa kościoły, gimnazjum, dwie szkoły początkowe, polskie czasopismo i oddział Czerwonego Krzyża. Utrzymanie tych instytucyj staje się jednak coraz trudniejsze w miarę ubywania zamożniejszych polaków, którzy wspierali je pomocą finansową.

Wobec powszechnego pragnienia powrotu do kraju spodziewać się można znacznego uszczuplenia kolonii charbińskiej, o ile warunki bytu polaków nie ulegną zmianie na lepsze.

## Dział Urzędowy.

### I.

### Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozu- mieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych

z dnia 28 sierpnia 1925 r.

w celu wykonania ustawy z dnia 17 lipca 1924 r. w sprawie opłat za paszporty na wyjazd zagranicę.

Dziennik Ustaw Nr. 88 z dn. 31 sierpnia 1925 r.

Poz. 616.

Na zasadzie artykułów 1 i 4 ustawy z dnia 17 lipca 1924 r. w sprawie opłat za paszporty na wyjazd zagranicę (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 672) zarządza się co następuje:

§ 1. A. Oprócz opłat, przewidzianych w art. 3 Ustawy z dn. 17 lipca 1924 r. w sprawie opłat za paszporty na wyjazd zagranicę ustala się opłaty:

a) za paszport zagraniczny — 500 zł.

b) za zezwolenie na ponowny wyjazd—500 zł.

c) za paszport wielokrotny (na wielokrotne przekroczenie granicy w obie strony bez obowiązku każdorazowego uzyskania zezwolenia na ponowny wyjazd, 1500 zł.

d) za ulgowe zezwolenie na ponowny wyjazd dla wyjeżdżających w celach handlowych i przemysłowych—25 zł.

e) za ulgowe zezwolenie na ponowny wyjazd dla wyjeżdżających w celach przewidzianych w art. 3 ustawy z dnia 17 lipca 1924 r. — 20 zł.

f) za paszport żeglarski (śródlądowy), wydawany przez władze administracyjne I instancji województw: warszawskiego, poznań-

skiego, pomorskiego i przez Komisarjat Rządu na m. st. Warszawę— 3 zł.

B. Robotnikom i osobom udającym się w celu pracy zarobkowej, oraz emigrantom kontynentalnym należy wydawać paszporty bezpłatne na mocy zaświadczenia państwowych urzędów pośrednictwa pracy, emigrantom zaś zamorskim na mocy zaświadczeń Urzędu Emigracyjnego. Emigranci tak kontynentalni, jak zamorscy winni oprócz tego przedstawić zaświadczenie władz odnośnego urzędu skarbowego, względnie inspektora skarbowego, że nie zalegają w opłaceniu podatków.

§ 2. Paszport wielokrotny można wydawać osobom, które udowodnią potrzebę częstych wyjazdów.

§ 3. Paszporty handlowe za opłatą 25 zł. jak również zezwolenia na ponowny wyjazd za opłatą 25 zł. należy wydawać osobom, udającym się zagranicę w celach handlowych i przemysłowych, o ile przedłożą każdorazowo zaświadczenie wojewódzkiego wydziału przemysłu i handlu, względnie inżyniera przemysłowego na m. st. Warszawę stwierdzające, że udzielenie ulgowego paszportu, względnie ulgowego zezwolenia na ponowny wyjazd jest ze względów handlowych lub przemysłowych konieczne.

UWAGA: O ile wyżej wymienione osoby nie przedstawiają zaświadczenia wojewódzkiego wydziału przemysłu i handlu, czy też inżyniera przemysłowego na m. st. Warszawę, należy im wystawiać paszporty i udzielać zezwoleń na ponowny wyjazd za opłatą normalną.

§ 4. Paszporty zagraniczne ulgowe za opłatą 20 zł. jak również ulgowe zezwolenia na ponowny wyjazd za opłatą 20 zł. należy wydawać osobom, udającym się zagranicę:



a) w celu kształcenia się lub prowadzenia badań naukowych na podstawie zaświadczenia, stwierdzającego potrzebę wyjazdu, wydanego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za zgodą Ministerstwa Skarbu.

b) w celu leczenia się, o ile dana osoba przedstawi:

1) świadectwo niezdolności, wystawione przez władzę policyjną w porozumieniu z właściwym urzędem skarbowym i

2) zaświadczenie Urzędu Zdrowia (lekarza powiatowego), stwierdzającego konieczność przeprowadzenia kuracji zagranicą.

c) w celu towarzyszenia niezdolnej osobie chorej, o ile niezdolność osoby towarzyszącej jest udowodniona świadectwem niezdolności jak wyżej pod b — 1, konieczność zaś opieki i podróży stwierdzone przez urząd zdrowia (lekarza powiatowego).

d) w celu uczestniczenia w zebrańach międzynarodowych, zawodach sportowych, zjazdach naukowych i t. p. na podstawie zaświadczeń Ministerstwa Skarbu, względnie o ile chodzi o zjazdy naukowe, na podstawie zaświadczenia, stwierdzającego potrzebę wyjazdu, wydanego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za zgodą Ministerstwa Skarbu,

e) w celach społecznych, o ile osoby te delegowane są przez instytucje państwowe lub samorządowe.

Osoby wymienione w punktach a, d, e, mogą być zupełnie zwolnione od opłat paszportowych według uznania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu. Odnośne podania należy udokumentowane winny być wniesione do władzy administracyjnej I instancji, która przy zachowaniu toku instancji odnośne podania skieruje z umotywowanymi

wniosekami do decyzji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

§ 5. Podania o przyznanie ulg osobom wyjeżdżającym w celach przewidzianych w § 3 i 4 niniejszego rozporządzenia należy udokumentowane należy wnosić do władzy administracyjnej I instancji, która z odpowiednim wnioskiem skieruje je do decyzji władzy administracyjnej II instancji.

§ 6. Decyzje władz administracyjnych II instancji, postanawiające wydanie paszportu ulgowego we wszystkich wypadkach za wyjątkiem określonych w § 4 a i d mogą być powzięte tylko za zgodą delegatów władz skarbowych.

§ 7. W wypadkach, zasługujących na wyjątkowe uwzględnienie, w razie bezwzględnej konieczności wyjazdu niezdolnych osób, bądź w sprawach rodzinnych (nagła choroba lub śmierć członka rodziny zagranicą), bądź majątkowych lub osobistych, władza administracyjna I instancji może po uprzednim uzyskaniu zgody władzy administracyjnej II instancji wystawić paszport za pobraniem opłaty 20 zł. na podstawie świadectwa niezdolności, wystawionego przez władzę policyjną w porozumieniu z właściwym urzędem skarbowym, a nawet całkowicie zwolnić od opłaty za paszport.

O każdym wydanym w myśl niniejszego § ulgowym lub bezpłatnym paszporcie władza administracyjna I instancji winna w drodze służbowej zakomunikować Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, z dołączeniem rzeczowych akt i z podaniem powodów, dla których paszport ulgowy lub bezpłatny został wystawiony.

§ 8. Osobom, udającym się zagranicę służbowo na skutek polecenia przełożonej władzy, należy wystawiać paszporty bezpłatnie na pod-

stawie pisma władzy delegującej daną osobę.

§ 9. W wypadkach, gdy wyjazd danej osoby jest wskazany ze względów państwowych (wyjazd uciążliwego bezpieczeństwa cudzoziemca, wysiedlenie bezpieczeństwa cudzoziemca) władza administracyjna I instancji może w zależności od zamożności petenta i od okoliczności (wysiedlenia) albo wystawić bezpłatny paszport, albo też pobrać opłatę, jak za wizę wyjazdową dla cudzoziemców.

§ 10. Niewykorzystany w terminie ważności paszport może być bez dodatkowej opłaty przedłużony tylko raz jeden, o ile za dany paszport pobrana była opłata normalna, i o ile oprócz tego posiadacz jego udowodni, iż ważne powody stały na przeszkodzie wyjazdowi.

§ 11. Wysokość uiszczonej przez daną osobę opłaty za paszport bądź za prolongatę paszportu bądź za zezwolenie na ponowny wyjazd należy uwidocznic na paszporcie.

§ 12. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Z dniem tym traci moc obowiązująca rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 30 marca 1925 r. w celu wykonania ustawy z dnia 17 lipca 1924 r. w sprawie opłat za paszporty na wyjazd zagranicę (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 233).

Minister Skarbu:

(—) *Wł. Grabski.*

Minister Spraw Wewnętrznych:

(—) *Raczkiewicz.*

## II.

### **Komunikat Urzędu Emigracyjnego z dn. 28 sierpnia 1925 r. o opłatach paszportowych dla kapitalistów wyjeżdżających do Palestyny.**

Urząd Emigracyjny zawiadamia, że osobom wyjeżdżającym do Palestyny, a obowiązany w myśl

przepisów emigracyjnych do wykazania się posiadaniem sumy 500 do 250 funtów w pieniądzech, bądź w narzędziach pracy, z dn. 1 września 1925 r. nie będą wydawane zaświadczenia na bezpłatne paszporty emigracyjne do Palestyny, czyli że osoby takie winny ubiegać się o zwykłe paszporty na wyjazd zagranicę.

Na podstawie zaświadczeń na otrzymanie paszportów emigracyjnych, które wydawane były wyżej wymienionej kategorii osób przed 1 września r. b., wizy Urzędu Emigracyjnego udzielane będą tylko do dnia 30 listopada r. b. włącznie. Z dniem 1 września r. b. emigranci, ubiegający się o paszporty emigracyjne do Palestyny winni w podaniach do Urzędu Emigracyjnego zaznaczać, że do wyżej wymienionej kategorii nie należą.

## III.

### **Pismo okólne do Państwowych Urzędów Pośrednictwa Pracy.**

Urząd Emigracyjny prosi o przesłanie mu wyczerpujących informacji w sprawie źródeł utrzymania rodzin wychodźców, którzy emigrowali za pośrednictwem Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy.

Urzędowi chodzi mianowicie o wiadomość:

- 1) czy żywiciela rodzin przesyłają im regularnie i w wystarczającej ilości część zarobków otrzymanych;
- 2) czy wiadomo są Urzędowi liczne wypadki zaniedbywania tego obowiązku i
- 3) czy wiele rodzin wskutek tego pozostaje w nędzy.

Pożądane jest zacytowanie konkretnych znanych Urzędowi faktów, przyczem jednak Urząd Emigracyjny zastrzega się, że zbieranie informacji w tym zakresie nie powinno być przez zainteresowanych pojmowane jako mające na celu udzielenie doraźnych

zapomóg, gdyż wywołałoby to zbyt  
 teczny niepokój i obciążenie Urzędu  
 Pośrednictwa Pracy licznymi zgło-  
 szeniami ubiegających się o pomoc,  
 wskazana jest przeto ostrożność i po-  
 wściągliwość przy zdobywaniu po-

trzebnych dla orientacji Urzędu ma-  
 terjałów.

Termin wykonania określa się na  
 20 września b. r.

Za Dyrektora  
*inż. F. Gadomski.*

## Informacje różne.

### Tabela porównawcza monet.

W celu rozpowszechnienia wśród  
 wychodźców wiadomości o wartości  
 monet obcych i chronienia ich w ten  
 sposób przed możliwością wyzysku  
 przy wymianie pieniędzy, podaje się

poniższą tabelę, wyjętą z amerykań-  
 skiego czasopisma Federal Reserve  
 Bulletin, w której wartość monety  
 każdego kraju oznaczona jest w cen-  
 tach amerykańskich według przecięt-  
 nych obliczeń, dokonanych w lipcu  
 1925 r. na giełdzie nowojorskiej.

Nazwa kraju	Nazwa monety	Przeciętna wartość w centach amerykań- skich w lipcu 1925 r.
Anglja	Funt szterl.	486
Austria	Szyling	14
Argentyna	Pezo złote	91
Brazylja	Milrejs	11
Belgja	Frank	4,70
Bułgarja	Lew	1
Chili	Pezo	11
Chiny	Dolar meksykański	51
Czechosłowacja	Korona	3
Danja	Korona	19
Francja	Frank	4,77
Finlandja	Marka	2,5
Grecja	Drachma	19
Hiszpanja	Pezeta	14,5
Holandja	Floren	40
Indje Wschodnie	Rupja	36
Japonja	Jen	41
Jugosławja	Dinar	2
Kanada	Dolar	99,99
Kuba	Pezo	99,97
Niemcy	Reichsmark	24
Norwegja	Korona	17
Meksyk	Dolar	50
Polska	Złoty	19,2
Portugalia	Escudo	5
Rumunja	Lej	0,5
Szwecja	Korona	27
Szwajcarja	Frank	19,4
Urugwaj	Pezo	97
Węgry	Korona	0,0014
Włochy	Lir	3,8

## DO WIADOMOŚCI REEMIGRANTÓW.

### Osady likwidacyjne.

W 225 numerze Monitora Polskiego z dnia 29 września 1925 r. podane jest obwieszczenie prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o przeznaczeniu do zbycia obiektów miejskich i przemysłowych (domów, ogrodów, tartaków i innych przedsiębiorstw) na Pomorzu i w Poznańskim wraz z wyszczególnieniem danych jak miejscowość, obszar, cechy charakterystyczne i cena przypuszczalna.

Osoby pragnące nabyć jeden z obiektów lub zasięgnąć bliższych informacji, winne składać podania do dnia 29/X r. b. pod następującym adresem: Komisarjat Głównego Urzędu Likwidacyjnego w Poznaniu, Aleja Marcinkowskiego Nr. 22, pokój 113.

### Parcelacja.

Powiatowy Urząd Ziemski w Tarnopolu zawiadamia, że właściciele

ziemscy Jakób Wilner i Leon Wilner otrzymali we lwowskim okręgowym urzędzie ziemskim pozwolenie na rozparcelowanie majątków swych, o obszarze 108 hektarów i 131 hektarów. Grunta te położone są w gminie Białej, — o  $\frac{1}{2}$  do  $1\frac{1}{2}$  kilometra odległości od gminy Białej, Miasto Tarnopol odległe jest od  $1\frac{1}{2}$  do  $2\frac{1}{2}$  Km., a najbliższy przystanek kolejowy Gaje Małe o 1 Km. Cena przeciętna za morg wynosi równowartość 140 dolarów. Grunt jest czarnoziemny, bardzo urodzajny, teren lekko falisty. Położenie jest bardzo dogodne dla osadników z powodu bliskości Tarnopola, w którym mieliby zapewniony zbyt produktów rolnych po dobrych cenach. W porze zimowej lub w chwilach wolnych od pracy mogliby osadnicy znaleźć zarobek w Tarnopolu lub trudnić się dostawami. Reemigranci reflektujący na kupno postąpić winni według wskazówek wydrukowanych w poprzednim (4/5 tym) zeszytzie Biuletynu lub prosić najbliższy konsulat o przystanie tych informacji.

## Bibliografia.

### Argentyna.

Alberdi Juan Bautista. Bases de la organizacion politica de la Republica Argentina. B. Aires, 1914.

Alsina Juan A. La inmigracion en el primer siglo de la independencia. B. Aires, 1910.

Alsina Juan A. Poblacion, Tierras y Produccion. B. Aires, 1903.

Alsina Juan A. El Obrero, B. Aires, 1905.

Baldana Juan. Ley de Arrendamientos agricolas. B. Aires, 1921.

Berne Pierre. L'immigration Europeenne en Argentine. Paris, 1915.

Bonarelli Guido. Conocimiento geologico de las regiones petroliferas sub-andinas, B. Aires, 1921.

Bronstein M. La inmigracion Israelita. B. Aires, 1916.

Bunge Ing. Alejandro E. Los problemas economicos del presente. B. Aires, 1920.

Bunge Ing. Alejandro E. Las industrias del Norte. B. Aires, 1921.

Direccion Gral de Inmigracion. Memorias, B. Aires. (Sprawozdania roczne).

Girola Carlos D. Yerba Mate. B. Aires, 1918.

Gomez-Langenheim Antonio. Colonizacion en la Republica Argentina. B. Aires, 1906.

Jordan Roman. Argentyna jako teren dla polskiego wychodztwa. Kraków, 1912.

W. H. Koebel. L'Argentine Moderne. Paris, 1919.

Colonizacion (J. J. Lanusse). Colonizacion en Misiones. B. Aires, 1902.

Colonizacion Polaca en Misiones. B. Aires, 1903.

La Colonizacion Polaca en Misiones 1897—1922. B. Aires, 1922.

Memoria de la Direccion General de Inmigracion.

Miatello Ing. Agr. Hugo. La Argentina (Datos para los inmigrantes). B. Aires, 1920.

Miatello Ing. Agr. Hugo. La agricultura en la Patagonia, zona de Comodoro Rivadavia. B. Aires, 1921.

Ministerio de Agricultura. Boletín Mensual del Ministerio de Agricultura. B. Aires.

Ministerio de Agricultura. Ley de Tierras No. 4167. B. Aires, 1913.

Okolowicz Józef. Wychodztwo i osadnictwo. Warszawa, 1920.

Estatutos de Banco Colonizador Polaco Argentino. Buenos Aires 1923.

Reichswanderungsamt Merkblatt Nr. 45 april 1922. „Argentinische Zollbestimmungen“.

Reichswanderungsamt Merkblatt Nr. 9 Januar 1923. „Argentinien“.

Reichswanderungsamt Merkblatt Nr. 7 März 1924. „Aussichten für Landwirte in Argentinien“.

Reichsstelle für Auswanderungswesen, Merkblatt Nr. 2. „Die Aussichten für kaufmännische Angestellte in Argentinien“.

Reichsstelle für Auswanderungswesen Merkblatt Nr. 4. „Die Aussichten für deutsche Handwerker in Argentinien“.

Reichsstelle für Auswanderungswesen Merkblatt Nr. 9. „Argentinien“.

Reichsstelle für Auswanderungswesen Merkblatt Nr. 3. „Die Aussichten für Industriearbeiter in Argentinien“.

Roman Jordan. „Argentyna“

The Argentine Annual. B. Aires, 1921.

Dr. Włodek Józef. Emigracja polska w Argentynie wobec sprawy polskiej w czasie wojny. („Przegląd Dyplomatyczny“ Nr. 3 — 4 z roku 1921).

Dr. Józef Włodek. „Argentyna i emigracja, ze szczególnem uwzględnieniem emigracji polskiej“ Warszawa 1923 str. 513.

Dr. Józef Włodek. Widoki emigracji do Argentyny. Warszawa.

Dr. Józef Włodek. Argentine y la Inmigracion.

Zur Aufklärung für Einwanderer über argentinische Verhältnisse, Buenos Aires 1919.

